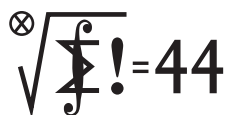

Klub 44 M

Termin nadsyłania rozwiązań: 31 VII 2026

Czołówka ligi zadaniowej **Klub 44 M**
po uwzględnieniu ocen rozwiązań zadań
907 ($WT = 2,42$) i 908 ($WT = 2,10$)
z numeru 10/2025

Michał Adamaszek	Kopenhaga	44,15
Krzysztof Kamiński	Pabianice	40,19
Roksana Słowik		39,93
Marian Łupieżowiec	Gliwice	39,55
Stanisław Bednarek	Łódź	38,25
Mikołaj Pater		36,35
Jędrzej Biedrzycki		34,18

Pan Michał Adamaszek (10×44): szósty
uczestnik Ligi matematycznej
z dwucyfrową liczbą wykonanych rund!

913. Od razu widać, że zbiór $\{0, 1, \dots, m\}$ nie zawiera trójki liczb o sumie zerowej (krótko: *trójki zerowej*); zatem $m+1$ jest osiągalną liczebnością zbioru M (tu i dalej elementami rozważanych zbiorów są liczby całkowite). Pokażemy, że nie da się uzyskać większej liczebności; czyli udowodnimy, że

(*) jeśli $M \subset [-m, m]$ jest zbiorem liczb bez trójki zerowej (m – liczba nieparzysta), to $|M| \leq m+1$.

Rozpatrzmy najpierw specyficzne sytuacje (i), (ii), (iii).
Oznaczenia: $M_+ = M \cap [0, m]$, $M_- = M \cap [-m, 0]$.

(i) Gdy $m \in M$ oraz $-m \in M$. Wówczas $0 \notin M$ (brak trójki zerowej). Rozbijamy zbiór $M_- \setminus \{-m\}$ na pary postaci $\{-m+k, -k\}$, gdzie $k = 1, \dots, \frac{1}{2}(m-1)$. Skoro $m \in M$, zatem z każdej z tych par może wejść do zbioru M co najwyżej jedna liczba. Dlatego $|M_-| \leq \frac{1}{2}(m-1) + 1 = \frac{1}{2}(m+1)$. Skoro $-m \in M$, zatem (analogicznie) $|M_+| \leq \frac{1}{2}(m+1)$. Stąd $|M| = |M_+| + |M_-| \leq m+1$.

(ii) Gdy $m \in M$, ale $-m \notin M$, za to $-m+1 \in M$. Rozbijamy zbiór $M_- \setminus \{-m\}$ na pary tak samo, jak w przypadku (i); ale teraz $M_- \setminus \{-m\} = M_-$, i dlatego $|M_-| \leq \frac{1}{2}(m-1)$. Elementy nieujemne łączymy w pary postaci $\{l, m-1-l\}$, gdzie $l = 0, \dots, \frac{1}{2}(m-3)$; jest ich $\frac{1}{2}(m-1)$. Skoro $-m+1 \in M$, z każdej z nich wchodzi do zbioru M co najwyżej jedna liczba. Nietrudno sprawdzić, że te pary łącznie wyczerpują wszystkie liczby z przedziału $[0, m-1]$, z wyjątkiem jednej, „centralnie położonej” liczby $\frac{1}{2}(m-1)$. Zatem $|M_+| \leq \frac{1}{2}(m-1) + 1 + 1$ (dwa ostatnie składniki biorą się z uwzględnienia tej liczby „centralnej” oraz samej liczby m). Stąd $|M| = |M_-| + |M_+| \leq \frac{1}{2}(m-1) + \frac{1}{2}(m+3) = m+1$.

(iii) Gdy $-m \in M$, ale $m \notin M$, za to $m-1 \in M$. To przypadek dokładnie symetryczny do (ii); rozumowanie przenosi się przez zmianę znaku wszystkich elementów (oraz przerzucenie liczby 0 do M_-) i ponownie daje oszacowanie $|M| \leq m+1$.

Dowód własności (*) przeprowadzimy przez indukcję (po liczbach nieparzystych, więc ze skokiem o 2). Przypadek bazowy ($m=1$) jest banalny. Ustalmy liczbę nieparzystą $m \geq 3$ i przyjmijmy własność analogiczną do (*) dla $m-2$: każdy zbiór bez trójki zerowej, leżący w przedziale $[-m+2, m-2]$ liczy nie więcej niż $m-1$ elementów. Weźmy teraz dowolny zbiór $M \subset [-m, m]$ bez trójki zerowej. Jego część zawarta w przedziale $[-m+2, m-2]$ jest mocy $\leq m-1$.

Zadania z matematyki nr 921, 922

Redaguje Marcin E. KUCZMA

921. W trójkącie ABC punkt D jest spodkiem wysokości CD . Punkt E leży wewnątrz tego trójkąta i zachodzą związki: $AC > BC = BE$, $CD^2 = AD \cdot BD$. Dwusieczna kąta AED połowi bok AB . Wyznaczyć wszystkie możliwe wartości miary kąta ABC .

922. Niech $\sigma(k)$ oznacza sumę wszystkich (dodatnich) dzielników liczby naturalnej k . Niech A_n będzie średnią arytmetyczną liczb $\sigma(k)/k$ po $k = 1, \dots, n$. Obliczyć granicę ciągu (A_n) gdy $n \rightarrow \infty$ lub wykazać, że ten ciąg nie ma granicy.

Zadanie 922 zaproponował pan Witold Bednarek z Łodzi.

Rozwiązania zadań z numeru 1/2026

Przypominamy treść zadań:

913. Niech m będzie liczbą naturalną nieparzystą. Wyznaczyć największą możliwą liczebność zbioru M , zawartego w przedziale $[-m, m]$, złożonego z liczb całkowitych, w którym każda trójka różnych liczb ma sumę różną od zera.

914. Znaleźć wszystkie pary a, b liczb rzeczywistych różnych od zera, dla których funkcja $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ dana wzorem $f(x) = |\sin(ax)| + |\cos(bx)|$ jest okresowa.

I teraz: jeśli część pozostała, czyli zawarta w zbiorze $\{-m, -m+1, m-1, m\}$ jest mocy ≤ 2 , to cały zbiór M liczy nie więcej niż $m+1$ elementów; to teza indukcyjna. A jeżeli część zbioru M zawarta w $\{-m, -m+1, m-1, m\}$ jest mocy ≥ 3 , to musi mieć miejsce jedna z sytuacji (i), (ii), (iii); w każdej z nich, jak pokazano wyżej, dostajemy oszacowanie $|M| \leq m+1$, więc także mamy tezę indukcyjną. Własność (*) została udowodniona. Stąd odpowiedź: maksymalna liczebność zbioru M wynosi $m+1$.

914. Zbadamy najpierw przypadek, kiedy $b=1$, czyli $f(x) = |\sin ax| + |\cos x|$. Jeśli a jest liczbą wymierną, $a = k/m$ ($k, m \in \mathbb{Z} \setminus \{0\}$), to każdy z dwóch składników definiujących f jest funkcją okresową (o okresie $m\pi$), więc funkcja f też.

W drugą stronę: założmy, że f jest funkcją okresową z okresem $T > 0$ (niekoniecznie minimalnym): $f(x+T) = f(x)$. Biorąc kolejno $x=0$, $x=\pi$, dostajemy związki

$$(1) \quad \begin{aligned} |\sin aT| + |\cos T| &= 1, \\ |\sin(a\pi+aT)| + |\cos(\pi+T)| &= |\sin a\pi| + 1; \end{aligned}$$

przy tym $|\cos(\pi+T)| = |\cos T|$ (liczba π jest okresem podstawowym każdej z funkcji $|\sin|$, $|\cos|$). Odejmujemy stronami pierwszą równość (1) od drugiej i, korzystając z tego, że $|\sin(\alpha+\beta)| \leq |\sin \alpha \cos \beta| + |\sin \beta \cos \alpha|$, otrzymujemy po prostym przekształceniu nierówność

$$|\sin a\pi| (|\cos aT| - 1) + |\sin aT| (|\cos a\pi| - 1) \geq 0.$$

Tu oba składniki są niedodatnie, więc muszą być zerami; dla pierwszego z nich oznacza to alternatywę

$$(2) \quad \sin a\pi = 0 \quad \text{lub} \quad |\cos aT| = 1.$$

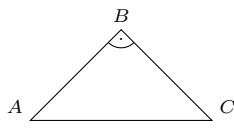
Jeśli zachodzi pierwsza z równości (2), to a jest liczbą całkowitą (więc wymierną). Jeśli zachodzi druga równość (2), to aT ($\neq 0$) musi być całkowitą wielokrotnością π , więc $T = k\pi/a$ (dla pewnego $k \in \mathbb{Z}$). Wstawiamy to do pierwszego równania (1) i dostajemy $|\cos(k\pi/a)| = 1$, skąd $k\pi/a = m\pi$ (dla pewnego $m \in \mathbb{Z}$) – czyli $a = k/m$. Wykazaliśmy, że $f(x) = |\sin ax| + |\cos x|$ jest funkcją okresową wtedy i tylko wtedy, gdy a jest liczbą wymierną.

Przypadek ogólny (funkcja określona w treści zadania) przez oczywistą zamianę zmiennej $y = bx$ ($b \neq 0$) sprowadza badaną funkcję do postaci $|\sin(\frac{a}{b}y)| + |\cos y|$. Na mocy przypadku już rozpatrzonego wnosimy, że funkcja f jest okresowa wtedy i tylko wtedy, gdy stosunek a/b jest liczbą wymierną. [Rozwiązanie według pomysłu autora zadania (Witold Bednarek).]

Klub 44 F

Termin nadsyłania rozwiązań: 31 VII 2026

Czołówka ligi zadaniowej **Klub 44 F**
po uwzględnieniu ocen rozwiązań zadań
804 ($WT = 2,2$), 805 ($WT = 1,5$)
z numeru 10/2025

Jan Zambrzycki	Białystok	5-44+1,04
Jacek Konieczny	Poznań	41,41
Paweł Perkowski	Ożarów Maz.	6-37,19
Andrzej Nowogrodzki		
	Chocianów	3-36,28
Krzysztof Zygan	Lubin	34,85
Ryszard Woźniak	Kraków	34,5
Tomasz Wietecha	Tarnów	18-27,40
Paweł Kubit	Kraków	21,82
Marian Łupieżowiec	Gliwice	3-19,65
Zbigniew Galias	Kraków	1-14,75

810. Siłę naprężenia sznurka N w badanej chwili możemy obliczyć z równań ruchu:

$$2mg/3 - N = 2ma/3, \quad N - mg/3 = ma/3,$$

gdzie a jest przyspieszeniem sznurka, stąd

$$N = 4mg/9.$$

Szukana siła F nacisku na blok wynosi

$$(1) \quad F = 2N - \Delta F,$$

gdzie ΔF jest wypadkową składowych pionowych sił dośrodkowych działających na elementy sznurka leżące na bloku. Mimo że promień r bloku jest mały, nie możemy jej pominąć, bo masa tej części sznurka $\Delta m \sim r$, a przyspieszenie dośrodkowe $a_d \sim 1/r$.

Siłę ΔF możemy wyliczyć z zasady zachowania pędu. Rozważmy mały przedział czasowy Δt , w którym część sznurka o prędkości v i masie $mv\Delta t/l$ przechodzi przez blok, a jej prędkość zmienia się z v na $-v$. Spełnione jest równanie:

$$\Delta F \Delta t = 2mv^2 \Delta t/l,$$

$$(2) \quad \Delta F = 2mv^2/l.$$

Prędkość v w badanej chwili możemy obliczyć z zasady zachowania energii:

$$-mgl/4 = -mgl/18 - 2mgl/9 + mv^2/2,$$

$$(3) \quad v^2 = gl/18.$$

Z równań (1)–(3) otrzymujemy szukaną siłę nacisku:

$$F = 7mg/9.$$

811. Niech oś Z będzie skierowana przeciwnie do wektora natężenia pola elektrycznego $\mathbf{E}$. Ruch elektronu jest złożeniem

Zadania z fizyki nr 818, 819

Redaguje Elżbieta ZAWISTOWSKA

818. Przekrój szklanego pryzmatu jest prostokątnym trójkątem równoramiennym (rysunek). Podstawa AC i ścianka boczna BC są gładkie, ścianka boczna AB – matowa. Szkło, z którego wykonano pryzmat, ma współczynnik załamania n . Pryzmat stoi na gazecie. Jaką część powierzchni tekstu widzi obserwator, który patrzy przez gładką ściankę BC ?

819. W naczyniu znajduje się ciecz i jej para nasycona. W wyniku procesu izotermicznego rozprężania objętość zajmowana przez parę wzrosła $\beta = 3$ razy, a ciśnienie pary zmalało $\alpha = 2$ razy. Znaleźć stosunek masy cieczy do masy pary znajdujących się w naczyniu w chwili początkowej. Objętość zajmowaną przez ciecz zaniedbać.

Rozwiązania zadań z numeru 1/2026

Przypominamy treść zadań:

810. Gładki, jednorodny sznurek o długości l i masie m przerzucony jest przez niewielki nieruchomy blok tak, że w chwili początkowej pozostaje w równowadze, a po lekkim przesunięciu zaczyna ześlizgiwać się z bloku. Znaleźć siłę nacisku sznurka na blok w chwili, gdy jego długość z jednej strony wynosi $l/3$.

811. Naładowany kondensator płaski znajduje się w jednorodnym polu magnetycznym, którego linie są prostopadłe do płaszczyzn okładek. Odległość między okładkami wynosi d , indukcja pola magnetycznego B . Wewnątrz kondensatora, koło ujemnie naładowanej okładki znajduje się źródło powolnych elektronów wysyłanych w różnych kierunkach. Jakie musi być napięcie między okładkami, aby elektrony ogniskowały się z możliwie najlepszą dokładnością na dodatnio naładowanej okładce? Oddziaływanie między elektronami zaniedbujemy.

ruchu wzdłuż osi Z oraz ruchu po okręgu w płaszczyźnie prostopadłej do B . Ze strony pola elektrycznego na elektron działa siła $\mathbf{F} = -e\mathbf{E}$, która nadaje mu przyspieszenie wzdłuż osi Z o bezwzględnej wartości

$$a_z = eE/(m) = eU/(md),$$

gdzie U jest napięciem między okładkami, m masą elektronu, $-e$ jego ładunkiem. W płaszczyźnie prostopadłej do Z elektron porusza się po okręgu o promieniu $R = mv_{\perp}/(eB)$, a $v_{\perp}$ jest rzutem jego prędkości na płaszczyznę prostopadłą do Z . Okres obrotu

$$T = 2\pi m/(eB).$$

Aby wiązka elektronów ogniskowała się w jednym punkcie na dodatniej okładce, czas ich przelotu między okładkami musi wynosić nT , gdzie $n = 1, 2, 3, \dots$, czyli spełniony musi być warunek:

$$d = v_z nT + a_z n^2 T^2 / 2 = v_z nT + eUn^2 T^2 / (2md),$$

gdzie v_z jest zetaową składową prędkości elektronu emitowanego ze źródła. Dla różnych kątów emisji v_z jest inne, i zogniskowanie wiązki w jednym punkcie nie jest możliwe. Ponieważ jednak źródło emituje powolne elektrony, możemy w poprzednim wzorze zaniedbać pierwszy wyraz zależny od prędkości. Stąd otrzymujemy warunek na napięcie między okładkami:

$$U = ed^2 B^2 / (2\pi^2 n^2 m).$$

Jest to wynik przybliżony. Elektrony nie skupiają się w jednym punkcie, lecz tworzą „plamkę” na dodatnio naładowanej okładce. Jej rozmiar będzie najmniejszy dla $n = 1$. Ostatecznie szukane napięcie wynosi:

$$U = ed^2 B^2 / (2\pi^2 m).$$

Skróć regulaminu

Każdy może nadsyłać rozwiązania zadań z numeru n w terminie do końca miesiąca $n + 2$. Szkice rozwiązań zamieszczamy w numerze $n + 4$. Można nadsyłać rozwiązania czterech, trzech, dwóch lub jednego zadania (każde na oddzielnej kartce), można to robić co miesiąc lub z dowolnymi przerwami. Rozwiązania zadań z matematyki i z fizyki należy przysyłać w oddzielnych kopertach, umieszczając na kopercie dopisek: **Klub 44 M** lub **Klub 44 F**. Można je przysyłać również pocztą elektroniczną pod adresem delta@mimuw.edu.pl (preferujemy pliki pdf). Oceniamy zadania w skali od 0 do 1 z dokładnością do 0,1. Ocenę mnożymy przez

współczynnik trudności danego zadania: $WT = 4 - 3S/N$, przy czym S oznacza sumę ocen za rozwiązania tego zadania, a N – liczbę osób, które nadesłały rozwiązanie choćby jednego zadania z danego numeru w danej konkurencji (**M** lub **F**) – i tyle punktów otrzymuje nadsyłający. Po zgromadzeniu 44 punktów, w dowolnym czasie i w którejkolwiek z dwóch konkurencji (**M** lub **F**), zostaje on członkiem **Klubu 44**, a nadwyżka punktów jest zaliczana do ponownego udziału. Trzykrotne członkostwo – to tytuł **Weterana**. Szczegółowy regulamin został wydrukowany w numerze 2/2002 oraz znajduje się na stronie deltami.edu.pl.